

Puberende beerbig soms een lastpak

Met het stoppen met castreren van beerbiggen, wordt tegemoetgekomen aan een belangrijke maatschappelijke wens om dieren intact te houden. Tevens maken de betere technische resultaten het ook economisch aantrekkelijk. Op sommige bedrijven waar niet meer gecastreerd wordt, blijkt er ook een keerzijde te zijn: de puberende beren blijken seksueel opdringerig en soms agressief te worden. Omdat er ook veel bedrijven zijn die succesvol beren houden, komen daarvoor binnen het lopende onderzoek ongetwijfeld heldere adviezen naar boven.

“N

aar verwachting zal Europa per 2018 een verbod afvaardigen voor het castreren van biggen. Herman Vermeer, onderzoeker bij Wageningen UR Livestock Research, schat dat in Nederland momenteel al zo'n 40 tot 45 procent van de beerbiggen niet meer gecastreerd wordt. Vorig jaar was dat nog 20 tot 30 procent. “Het aantal bedrijven dat is gestopt met castreren is snel gestegen”, weet Vermeer. Zowel voor de biggen als voor de varkenshouders is dat welzijnswinst, want niemand vindt het castreren een aangename klus. Vooral vanwege de veel betere voederconversie van beren is het bovendien financieel aantrekkelijk om niet te castreren. Ook is het een duurzamere wijze van varkensvlees produceren, omdat de milieubelasting geringer is.

Keerzijde

Op een deel van de bedrijven komt ongewenst berengedrag voor. Vermeer: “Wij lossen met een verbod op castratie het ene welzijnsprobleem op en creëren daarmee een nieuw welzijnsprobleem.” Een behoorlijk aantal beerbiggen raakt vanaf de vijfde maand in de puberteit en wordt seksueel actief. Dat leidt tot springgedrag. “Sommige biggen zijn zo druk met het bespringen van hun hokgenoten, dat zij helemaal vergeten om te eten. De ‘springers’ blijven maar doorjagen, waarschijnlijk omdat hun dekpingen alsmaar niet slagen. Dat laatste is niet zo vreemd, want van een stareflex bij de slachtoffers is weinig sprake, van vluchtgedrag des te meer”, zegt Vermeer. Het gevolg is dat de ‘springers’ achterop

raken in groei. Ook de biggen die alsmaar besprongen worden, raken uit hun hum. Zij krijgen de kans niet om te eten en raken daarnaast gewond aan rug en flanken door de scherpe klauwen van de springers en geregeld raakt een dier kreupel. Naast het seksuele gedrag, heerst er ook meer agressie in de ‘mannenhokken’. De onrust onder sommige koppels kan groot zijn, waardoor varkens moord en brand gaan schreeuwen. Dat leidt ook bij sommige varkenshouders tot een welzijnsprobleem. Met name de geluidsoverlast stoort.

Onderzoek naar verminderen springgedrag

Het onderzoek naar het gedrag van beren begon enkele jaren geleden in de Comfort Class Stal in Raalte. Vermeer: “Dankzij de ruime en lichte stal konden de dieren hier hun ‘volle gedrag’ laten zien.” Er werden drie rondes gedraaid met intacte beren en de nodige proeven gedaan om het berengedrag te sturen. “Hierbij wilden wij niet het seksuele gedrag van de beren wegnemen, maar wel voorkomen dat zij dat op een ongewenste manier botvierden op hun hokgenoten.” Zo werd bijvoorbeeld ontdekt dat afleidingsmateriaal zoals stro geen enkel effect had op het springgedrag. Uit het buitenland zijn er aanwijzingen dat afleidingsmateriaal eerder een averechts effect heeft op het springgedrag. “Wij weten uit studies dat extra prikkels ervoor zorgen dat varkens eerder in de puberteit komen en dus eerder gaan springen”, vertelt Vermeer. Bij de onderzoekers heerste het idee dat de springers rustiger zouden worden als hun dekpingen wel zouden slagen. Daarom werd net als op ki-

‘KUNSTZEUG’

De autoband werd nauwelijks besprongen door beren. Kennelijk was het verschil met een aantrekkelijke hokgenoot toch te groot.

Foto: WUR Livestock Research

stations gebruik gemaakt van een ‘kunstzeug’, in dit geval een autoband (zie foto). “Zo’n band heeft natuurlijk permanent een stareflex”, grapt Vermeer. De band werd echter nauwelijks besprongen door de jonge beren. Kennelijk was het verschil met een aantrekkelijke hokgenoot toch te groot. Wel leidde de autoband tot minder kreupele dieren: het ding bleek een betere vlucht- en schuilmogelijkheid te geven. Dit bracht de onderzoekers op het idee de oplossing van het probleem mede te zoeken in de vluchtmogelijkheden. Hiertoe vindt momenteel onderzoek plaats op Varkens Innovatie Centrum Sterksel. Er zijn verschillende hokken uitgerust met extra schotten om achter te kruipen. Ook wordt geke-

ken of de lichtkleur en het lichtregime positief kunnen bijdragen. Zo wordt onder meer geëxperimenteerd met een oplopend lichtregime, gelijk als in de lente, het seizoen waarin er in de natuur niet gedekt wordt. Naar verwachting zullen de resultaten eind 2012 worden gepresenteerd. Uit eerder onderzoek in Sterksel bleek dat het niet uitmaakte of beren gehouden werden in groepen met toomgenoten of in gesorteerde groepen met alleen beren. In die proef kwam echter weinig springgedrag voor bij de beren.

Praktijkproef

“Wij hebben het idee dat het ‘berenprobleem’ op het ene bedrijf duidelijk aanwezig is, terwijl er op

UITGETELD

Het varken is dusdanig vermoeid geraakt door het continue gespring op zijn rug, dat het geen tegenstand meer biedt.

Foto: WUR Livestock Research

het andere bedrijf rust heerst. In hoeverre dit aan bedrijfsuitrusting, bedrijfsvoering, management op het bedrijf of aan de perceptie van de varkenshouder ligt, wordt nu onderzocht”, zegt Vermeer. Het onderzoek wordt uitgevoerd op zeventig praktijkbedrijven en Wageningen UR Livestock Research hoopt de succesfactoren boven water te krijgen. In het onderzoek worden de bedrijfsuitrusting en bedrijfsvoering bekeken en worden gedragswaarnemingen gedaan in de stallen. Op basis van eerder onderzoek en literatuurstudie zijn wel al een aantal succesfactoren in beeld:

- De beren blijven rustiger als zij hun hokgenoten al vanaf zeer jonge leeftijd kennen. Met name het mengen levert agressie op. Het advies is dan ook de berengroepen op zo jong mogelijke leeftijd te formeren en de groep vervolgens zo stabiel mogelijk te laten.
- Voldoende vreetplaatsen leidt tot minder agressie en dus minder huidbeschadigingen.

Contact

dr. ir. Carola van der Peet-Schwering
T 0320-293506
E carola.vanderpeet@wur.nl

ir. Herman Vermeer
T 0320 293378
E herman.vermeer@wur.nl

Dit onderzoek is uitgevoerd binnen het Beleidsondersteunend Onderzoek in het kader van het EL&I-programma BO-12.02-002-042.02. Daarnaast wordt het onderzoek gefinancierd door het PVV. PVV en ministerie financiën beide de helft.

Celia Steegmann, beleidsmedewerker ministerie van EL&I

“Stoppen met castreren is een hele grote stap vooruit in de borging van het welzijn van beerbiggen. Hiermee laten we een erg pijnlijke ingreep voor het dier achterwege en hoeft de varkenshouder deze vervelende klus niet meer uit te voeren. Maar elke stap voorwaarts kan soms andere welzijnsproblemen opleveren die vooraf nauwelijks te voorzien waren. Dat is ook hier het geval: beren gedragen zich anders dan borgen. Mogelijk hebben we bij deze rigoureuze stap onvoldoende aandacht gehad voor de impact die deze verandering heeft op het management en de huisvesting. De moeilijkheden die worden ervaren bij het managen en huisvesten van beren moeten we niet bagatelliseren; als ministerie van EL&I willen we hier ook onze verantwoordelijkheid in nemen. Wij hebben samen met de ketenpartijen binnen het project ‘Stoppen met castreren’ dan ook extra geld vrijgemaakt voor onderzoek naar beermanagement. Het is belangrijk dat beermanagement succesvol wordt, voor zowel het welzijn van de boer als van het varken.”

